LDMax handleiding

Deze handleiding is opgebouwd uit dezelfde statische helpteksten als de contextuele hulp in de applicatie. Daardoor groeit de handleiding mee wanneer nieuwe functionaliteit wordt toegevoegd.

De chatbot gebruiken

Vraag hulp bij LDMax, ontdek datasets en stel vragen over je eigen collectie.

LDMax ontdekken en hulp vragen

Open de groene chatknop rechtsonder. In LDMax ontdekken kun je zonder account vragen stellen over het gebruik van LDMax en zoeken naar openbare datasets en organisaties. Voorbeelden: Hoe vind ik een dataset? Hoe bekijk ik de bron van een object? Wat is het verschil tussen de LD Browser en de SPARQL IDE?

De chatbot is experimenteel. Controleer bronnen en vermeld geen vertrouwelijke gegevens. OpenAI verwerkt je vraag en publieke resultaten. Als het LDMax-maandbudget is bereikt of de chat is uitgeschakeld, kun je de gewone website en de helppagina blijven gebruiken.

Je eigen collectie bevragen

1. Log in en open Collectie bevragen.
2. Bij één beschikbare eigen organisatie wordt die automatisch gebruikt. Bij meerdere eigen organisaties kies je de gewenste collectie.
3. Vraag bijvoorbeeld: Toon vijf objecten met afbeeldingen. Of: Welke soorten objecten bevat deze collectie?
4. Klik op een resultaat om de objectdetails in LDMax te bekijken.

Je ziet organisaties waarvoor collectiechat is ingeschakeld en waarvoor je lid- of beheerrechten hebt, ook via groepen. Appbeheerders hebben toegang tot alle organisaties. Zonder toegang vraag je je organisatiebeheerder om hulp. Collectievragen gebruiken het blijvende vragentegoed van de organisatie; LDMax- en hulpvragen gebruiken het LDMax-budget.

Een object met een afbeelding is niet noodzakelijk een foto. Jaartallen kunnen verschillende betekenissen hebben. De chatbot kan alleen antwoorden op basis van de gepubliceerde gegevens en begrensde zoekresultaten.

Werken met LDMax

Een korte uitleg van de opbouw van de applicatie en hoe de belangrijkste schermen samenhangen.

Wat is LDMax?

LDMax maakt linked data toegankelijk voor zowel eindgebruikers als beheerders. De applicatie combineert beschrijvende dataset- en organisatiepagina’s met interactieve schermen om data te bladeren en te bevragen.

- Bij Datasets vind je beschrijvingen, distributies, licenties en koppelingen naar de brondata.
- Bij Organisaties zie je wie data publiceert, welke datasets erbij horen en of er een SPARQL-endpoint beschikbaar is.
- Met de LD Browser verken je triples zonder zelf een query te schrijven.
- Met de SPARQL IDE voer je gerichte queries uit op een geselecteerd endpoint.

Handige werkwijze

1. Begin bij een organisatie of dataset om context op te bouwen.
2. Open daarna de LD Browser als je wilt zien welke subjecten, predicaten en objecten daadwerkelijk in de data voorkomen.
3. Gebruik de SPARQL IDE zodra je een specifiek informatieverzoek hebt of resultaten wilt exporteren en verfijnen.

De detailpagina's en de interactieve tools vullen elkaar aan: beschrijvende metadata helpt je interpreteren wat je in de browser of queryresultaten ziet.

LD Browser gebruiken

Verken RDF-triples stap voor stap via filters op subject, predicate, object en klasse.

Wat doet dit scherm?

De LD Browser toont triples in drie kolommen: subject, predicate en object. Door op waarden te filteren bouw je iteratief een selectie op zonder meteen SPARQL te hoeven schrijven.

- Je kunt filteren op subject, predicate en object.
- Je kunt ook een klasse selecteren om alleen resources van een bepaald type te zien.
- Actieve filters blijven zichtbaar als badges en zijn afzonderlijk weer te verwijderen.
- Via de browser wordt de URL bijgewerkt, zodat een gefilterde weergave deelbaar of opnieuw te openen is.

Zo werk je effectief

1. Kies eerst een organisatie wanneer je op het algemene browser-scherm zit.
2. Start breed, bijvoorbeeld met alleen een klassefilter of een bekend predicate.
3. Verfijn daarna met subject- of objectfilters om sneller tot een bruikbare subset te komen.
4. Gebruik het vergrootglas in het subjectveld voor full-text zoeken als je de exacte URI nog niet kent.

Dit scherm is vooral geschikt om de vorm van de data te leren kennen: welke velden komen voor, welke types bestaan er en hoe resources aan elkaar gekoppeld zijn.

Van browser naar query

Als de browserfiltering de juiste datasetdoorsnede oplevert, kun je door naar de queryweergave om dezelfde selectie als SPARQL-query verder uit te werken of te delen.

SPARQL IDE gebruiken

Schrijf, formatteer, bewaar en hergebruik SPARQL-queries per organisatie.

Wat kun je hier doen?

De SPARQL IDE is bedoeld voor gerichte datavragen. Je kiest een organisatie met endpoint, schrijft of plakt een query en ziet de resultaten direct in tabel-, kaart- of JSON-vorm.

- Per organisatie kan een standaardquery beschikbaar zijn om snel te starten.
- Queries kunnen lokaal worden opgeslagen in de browser.
- Gedeelde queryvoorbeelden kunnen per endpoint beschikbaar zijn voor hergebruik.
- Resultaten kun je beoordelen in verschillende tabbladen, afhankelijk van de structuur van de query-uitvoer.

Aanpak

1. Selecteer eerst het juiste endpoint.
2. Start met een voorbeeldquery of een eenvoudige SELECT met LIMIT.
3. Voer de query uit en controleer eerst of de bindings logisch zijn.
4. Verfijn daarna pas met extra joins, filters en aggregaties.

Als een query geen resultaten geeft, betekent dat niet direct dat de data ontbreekt. Controleer ook prefixen, variabelenamen, hoofdletters, filters en of je tegen het juiste endpoint werkt.

Opgeslagen queries

Gebruik opgeslagen queries voor terugkerende analyses. Zo houd je werkbare queryversies per organisatie bij en hoef je niet steeds opnieuw te beginnen.

Organisatiepagina begrijpen

Lees welke organisatie publiceert, welke contactinformatie en identifiers beschikbaar zijn en welke datasets erbij horen.

Wat zie je op deze pagina?

- De naam, beschrijving en eventuele alternatieve namen van de organisatie.
- Identifiers zoals ISIL of andere broncodes.
- Contactgegevens en externe links.
- De datasets die door deze organisatie in LDMax zijn geregistreerd.
- Indien aanwezig: statistieken en toegang tot het gekoppelde SPARQL-endpoint.

Hoe gebruik je dit scherm?

De organisatiepagina is een goed startpunt als je vanuit een aanbieder redeneert. Je krijgt hier de bestuurlijke en inhoudelijke context rond de datasets en ziet direct welke vervolgstappen beschikbaar zijn.

1. Controleer eerst of je op de juiste organisatie zit.
2. Bekijk daarna welke datasets beschikbaar zijn.
3. Open de datasetdetailpagina voor metadata en distributies.
4. Gebruik de browser of queryfunctie als je de brondata verder wilt onderzoeken.

Datasetpagina begrijpen

Lees beschrijving, trefwoorden, distributies, licentie en toegangsopties van een dataset.

Belangrijkste onderdelen

- De beschrijving van de dataset en de publicatiestatus.
- Trefwoorden, onderwerpen/materiaalsoorten en temporele en geografische dekking.
- Citeerinstructie en licentie.
- De organisatie die de dataset publiceert.
- Distributies: bestanden of toegangspunten waar de data daadwerkelijk beschikbaar is.

Distributies interpreteren

Distributies vormen de praktische toegang tot de dataset. Ze kunnen verwijzen naar bestanden, feeds of andere ontsluitingsvormen. De datasetpagina beschrijft dus de set; de distributies geven aan hoe je erbij komt.

Als er een SPARQL-endpoint beschikbaar is, kun je van hieruit ook verder naar browser- en queryfunctionaliteit om de inhoud te inspecteren.

Resultaten lezen en interpreteren

Praktische hulp bij het lezen van query-uitvoer, bindings en verschillende resultaatweergaven.

Lees de uitvoer systematisch

1. Controleer eerst hoeveel rijen zijn teruggekomen en of de variabelen overeenkomen met je verwachting.
2. Bekijk daarna steekproefsgewijs enkele rijen om te zien of de semantiek klopt.
3. Gebruik de JSON-weergave als je wilt controleren welke waarden exact uit het endpoint terugkomen.
4. Gebruik kaart- of alternatieve weergaven alleen als de bindings daar logisch op aansluiten.

Veelvoorkomende oorzaken van onverwachte resultaten

- Te brede joins leveren veel duplicaten op.
- OPTIONAL-patronen kunnen lege waarden opleveren die wel geldig zijn.
- Aggregaties zonder GROUP BY of SAMPLE geven soms verwarrende uitkomsten.
- Een goed ogende labelwaarde betekent niet automatisch dat de URI ook correct is.

Van detailpagina naar linked data

Wanneer je van beschrijvende metadata naar RDF-verkenning of query’s wilt overstappen.

Wanneer stap je over?

Detailpagina’s zijn beschrijvend; browser en queryschermen zijn analytisch. Gebruik de detailpagina om de context te begrijpen en stap daarna over zodra je de onderliggende resources of triples wilt inspecteren.

- Ga naar de LD Browser als je wilt zien hoe entiteiten en eigenschappen werkelijk in triples voorkomen.
- Ga naar de SPARQL IDE als je een specifieke vraag wilt beantwoorden of een reproduceerbare query nodig hebt.